

DOOR HET OOG VAN DE FOTOGRAAF 1 - PATRICK JANSSENS

Patrick Janssens wordt op 25.01.1960 in Soest (Dtl.) geboren als zoon van een Belgische vader en Duitse moeder. Hij volgt in Duitsland onderwijs in Belgische onderwijsinstellingen voor kinderen van Belgische beroepsmilitairen. Na zijn verhuizing in 1979 naar België wordt hij beroepsmilitair in de Belgische Strijdkrachten, aanvankelijk gestationeerd in Soest (Dtl.) en vanaf 1992 in Brasschaat (België), waar hij na zijn *opruststelling* (pensioen) in 2016 blijft wonen.

Zijn interesse in fotografie begint al jong met een Kodak Instamatic, later gevolgd door een Olympus OM 2 spiegelreflex, altijd met zwart-wit fotografie. Tussen 1984-2013 gaat de fotografie in winterslaap vanwege zijn beroep en andere interesses (sport en radioamateurisme), maar komt terug in 2013, nu digitaal en in kleur. Zijn voorkeur voor zwart-wit keert echter snel terug.

In 2016 begint hij met fotograferen van begraafplaatsen om eens iets anders te proberen, maar het gaat al snel over naar het bijna uitsluitend en intensief beoefenen van begraafplaatsfotografie, die hij combineert met het beoefenen van de wandelsport.

Hieronder vertelt hij over zijn fascinatie.

FOTOGRAFIE OP BEGRAAFPLAATSEN

HET WAAROM

Dat iemand enkel op begraafplaatsen fotografeert is voor velen toch wel buitengewoon en inderdaad, er zijn niet zoveel fotografen die zich hierop toeleggen. Graag wil ik vertellen hoe ik erin gerold ben, waarom ik het doe.

Mijn eerste foto's op een begraafplaats maakte ik eerder toevallig, gewoon omdat ik mijn foto toestel steeds bij me heb. Achteraf bij de nabewerking op de computer bleek dat ze beter waren dan ik verwacht had. Ik ging daarna naar een andere begraafplaats om te fotograferen en ik ben het blijven doen. Ik kijk steeds met belangstelling uit naar een volgende begraafplaats, er bestaan geen twee identieke, steeds is het anders en valt er iets nieuws te ontdekken. Klein of groot, oud of modern, in een klein dorp of de grote stad, het blijft boeiend.

Begraafplaats St. Fredegandus - Deurne

HET HOE (ALGEMEEN)

Begraafplaats Merksem

Welke uitrusting heb je nodig? Welke voorbereidingen tref je en wat neem je het beste mee? Het soort fotoapparaat hangt af van wat je met je foto's wilt. Wil je enkel je foto's op een computerscherm bekijken, wil je ze ook afdrukken of zelfs verkopen? Als je fotoapparaat toelaat de foto's te maken in RAW formaat, zou ik dat zeker doen, het geeft je veel vrijheid in de nabewerking. Zwart-wit of kleur? Ik verkies zwart-wit, omdat ik denk dat het beter bij het onderwerp past. Een beetje voorbereiding voor

het volgende bezoek is aan te raden. Probeer door opzoeking op internet u reeds een idee te vormen over de aard van de begraafplaats en wat je ongeveer mag verwachten er te zien. Er zijn enkele dingen die je kan meenemen en die handig kunnen zijn. Een GPS-toestel, een spiegel, een zaklamp, materiaal om notities te maken. Spiegel en zaklamp helpen om het licht dat op uw onderwerp valt te kunnen beïnvloeden.

Het belangrijkste om te onthouden is: als fotograaf laat je op een begraafplaats enkel uw voetstappen achter en neem je alleen uw foto's mee.

WAT IS ER TE ZIEN

Begraafplaats Berchem

Wat er te zien is hangt af van tal van factoren, waarvan ik er enkele noem: is het een jonge in gebruik zijnde, moderne begraafplaats, of is het een oude, die reeds lang in gebruik is, groot of klein, is het een park-begraafplaats of zelfs één van de wereldberoemde begraafplaatsen. Weet ook dat met het verloop van de seizoenen en het weer, de indruk die een begraafplaats maakt vol-

ledig zal veranderen, het kan daarom wel eens interessant zijn een begraafplaats opnieuw te bezoeken, maar op een ander tijdstip. Na verloop van tijd zal je merken dat hetgeen je ziet een goede weerspiegeling is van de samenleving en zelfs van de lokale cultuur.

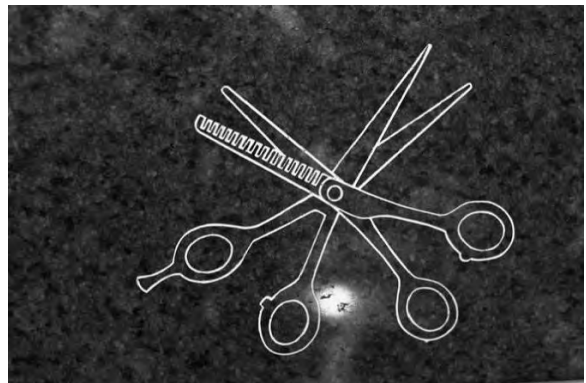
Voor mij is het bezoek van een begraafplaats ook steeds weer een ontdekkingsreis en om dat element niet te verliezen, zal ik de voorbereiding niet te ver doordrijven waardoor het een beetje spannend blijft.

Begraafplaats Edegem

DE MODERNE SYMBOLEN

Op vele grafmonumenten zal je symbolen en afbeeldingen kunnen zien. Deze kunnen heel wat informatie bevatten over de overledene. De betekenis kan eenvoudig te achterhalen zijn of juist heel moeilijk. Enig opzoekwerk kan nodig zijn. Veel voorkomend zijn gegevens over het beroep, hobby, passie, geloof, lidmaatschappen, nationaliteit en ga zo maar door. Hierna volgen een reeks foto's ter illustratie: respectievelijk hobby, beroep, nationaliteit en geloof (hier: joods)

SYMBOLEN OP OUDE GRAFMONUMENTEN

Van symbolen op oude grafmonumenten is de betekenis iets moeilijker te achterhalen. Er bestaan op het internet websites waarop over vele symbolen uitleg te vinden is. Wel kan deze uitleg afhankelijk van de bron verschillen, zelf indien het over hetzelfde symbool gaat.

Een voorbeeld: Dit oog symboliseert het oog van God dat waakt over de mens en alziend is. Zelfs in onze moderne tijd is het in gebruik. Je kan het zien op het 1\$ bankbiljet van de VS.

Af en toe krijg je ook wel dingen te zien die moeilijk te verklaren en heel emotioneel zijn, iets wat je totaal niet verwacht te zien op een begraafplaats. Een mogelijke verklaring zou kunnen zijn als volgt: Rouw is iets dat in vijf verschillende fasen verloopt, deze zijn ontkenning, woede, marchandieren, depressie en aanvaarding. Het is mijn overtuiging dat dit ontstaan is in de fase van woede.

Begraafplaats Antwerpen Ruggeveld

MIJN PERSOONLIJK ONDERZOEK

Na verloop van tijd, na een hele reeks begraafplaatsen bezocht te hebben, viel mij iets op. Haast nooit is op een graf zichtbaar wat de doodsoorzaak was van de overledene. Dat is ook normaal en te verwachten, ik denk dat de verklaring iets zou kunnen zijn als het volgende.

De nabestaanden wensen niet telkens als ze het graf komen bezoeken aan de doodsoorzaak herinnerd te worden. Dit zou je kunnen zien als een verliescompensatie, het feit en de onvermijdelijkheid om de dood te verzachten en de intensiteit van de gevoelens die met het verlies gepaard gaan te verminderen.

Nochtans zijn er uitzonderingen. Meestal gaat het over overlijdens tijdens gewapende conflicten. Soms kan je uit de tekst of het beeld onrechtstreeks afleiden wat de doodsoorzaak was of bepaalde uitsluiten.

Om het duidelijk te maken enkele foto's als voorbeeld.

Gezien het vrij duidelijk is waarom de doodsoorzaak zo goed als altijd ontbreekt, tracht ik te onderzoeken welke omstandigheden het zijn die het mogelijk maken dat deze hoge drempel overschreden kan worden. Contacten met universiteiten hebben mij geleerd dat onderzoek naar dit fenomeen tot op heden niet gebeurd is en ik mij dus op onbekend terrein bevind, dat maakt de zaak voor mij erg boeiend.

Bronnen:

Een kleine verzameling van websites die betrekking hebben op begraafplaatsen:

- Universiteit van York (Cemetery Research Group): <https://www.york.ac.uk/spsw/research/cemetery-research-group/>
- Universiteit van Durham (Centre for Life and Death Studies): <https://www.dur.ac.uk/cdals/>
- Universiteit van Bath (The Centre for the Study of Death and Society): <http://www.bath.ac.uk/cdas/>
- Universiteit van Nijmegen (Centrum voor Thanatologie): <http://www.ru.nl/ct/>

AFSLUITEND

Hiermee heb ik getracht een klein overzicht te geven van mijn interesse en bezigheid in verband met begraafplaatsen. Toen ik hiermee begon -en dat is niet zolang geleden-, had ik nooit gedacht hoe boeiend deze materie kan zijn. Het is aangenaam om op deze manier twee dingen die ik heel graag doe met elkaar te verbinden, namelijk fotografie en onderzoek.

SELECTIE VAN BEGRAAFPLAATSFOTO'S

Hieronder een kleine selectie van foto's genomen op voornamelijk Vlaamse begraafplaatsen.

Begraafplaats Steytelinck - Wilrijk

Begraafplaats Mechelen

Begraafplaats St. Fredegandus - Deurne

Begraafplaats Borgerhout

Begraafplaats Berchem

Begraafplaats Heidestraat - Kapellen

Begraafplaats Bredaseweg - Roosendaal

Begraafplaats Steytelinck - Wilrijk

Begraafplaats St. Fredegandus - Deurne